Highlights 2016

Biotech groeit en bloeit

HollandBIO zet biotech op de kaart!

HollandBIO behartigt de belangen van de biotech industrie

HollandBIO is de drijvende kracht achter het netwerk

Voorwoord

Alles wat je aandacht geeft groeit, zo luidt het gezegde. Het is leuk om te merken dat het tegenovergestelde ook geldt: wat groeit, krijgt aandacht. De Nederlandse biotech zit in de lift en HollandBIO lift mee. Dankzij de trouwe support en de grote betrokkenheid van een groeiend aantal leden kregen we in 2016 veel voor elkaar. Topsprekers kwamen hun verhaal doen tijdens onze vele events, waardoor we een recordaantal bezoekers wisten te trekken. Steeds vaker werden we uitgenodigd om in de krant, op de radio en televisie de ontwikkelingen van onze mooie sector toe te lichten. We voegden met het HollandBIO-VWR Purchasing Programme een nieuwe telg toe aan de HollandBIO Business Solutions. En ook onze belangenbehartiging had meer impact dan ooit.

Een greep uit de hoogtepunten van 2016:

- De lancering van en de brede steun voor onze toekomstvisie Life Sciences 2030;
- Ons whitepaper vaccins dat als inspiratie diende voor de evaluatie van het Nederlands vaccinbeleid;
- De balans tussen octrooi- en kwekersrecht is gewaarborgd zonder opening van de biotech octrooirichtlijn;
- De groeiende erkenning voor het belang van moderne biotechnologie voor verduurzaming en de innovatieve kracht van Nederland;
- Een dijk van een reactie op de visie Geneesmiddelenbeleid van het Ministerie van VWS;
- Vijf miljoen euro extra budget voor het Innovatiekrediet.

Maar we kunnen nog niet op onze lauweren rusten, er is volop werk aan de winkel. De biotech route van lab naar markt zit vol onverwachte wendingen, en menigeen vliegt uit de bocht en haalt de eindstreep niet. Daarnaast is de reis kostbaar en vergt het succesvol afleggen van de route een bijna bovenmenselijke portie kennis, doorzettingsvermogen en geduld. De bikkels in onze achterban beschikken over deze talenten. Ze stoppen hun ziel en zaligheid in hun werk. Om een florerend bedrijf te bouwen, om patiënten te genezen, gezond voedsel te produceren of onze wereld te verduurzamen. Zij verdienen alle lof.

Helaas gebeurt het nog te vaak dat we de krant openslaan en geconfronteerd worden met vooroordelen of zelfs klinkklare onzin over de sector. Wetenschap lijkt steeds

vaker weggezet te worden als 'ook maar een mening' en het bedrijfsleven als boeman. Of het nu komt door een romantische hang naar het verleden, ingebakken angst voor nieuwe dingen, zwart-wit denken of onderbuikgevoelens, het heersende sentiment speelt onze sector parten. In bijvoorbeeld de discussies rondom vaccinatie, nieuwe veredelingstechnieken, zorgkosten en octrooien. We hebben zelf een groot aandeel in verbetering: om te beginnen moeten we veel duidelijker en transparanter laten zien wat we doen en waarom we dat doen. *Be good and tell it* geldt net zo goed voor HollandBIO als voor haar leden.

We beschikken in ons land over de bouwstenen voor een ijzersterk biotech innovatieklimaat. Met hulp van alle knappe koppen én de bereidheid tot samenwerking, kunnen we uitgroeien tot een wereldwijde koploper, dat weet ik zeker. We zullen innovatieve, duurzame oplossingen vinden waarvan alle betrokkenen profiteren.

Bij HollandBIO zijn we trots de bevlogen doorzetters en hun toonaangevende bedrijven in onze achterban te mogen vertegenwoordigen. Hoe we dat in 2016 deden en met welke resultaten, lees je in dit boekje. Ook in 2017 gooien we ons enthousiasme en onze passie in de strijd om resultaten te boeken. Om er voor te zorgen dat de wereld dankzij biotech elke dag een beetje beter wordt. Onze handen jeuken!

Veel leesplezier!

Annemiek Verkamman
Directeur

HollandBIO in het kort

HollandBIO is de belangenvereniging van Nederlandse biotech bedrijven. We zijn een actieve, privaat gefinancierde vereniging die groeit als kool. Onze achterban is een afspiegeling van de biotech sector: van start-ups, midden- en kleinbedrijf tot grote bedrijven, actief in gezondheid, voeding of biobased economy.

Biotechnologie is niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven. En dat is maar goed ook, want biotechnologie levert oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen: gezondheid, een groeiende wereld-bevolking, vergrijzing en klimaatverandering. Wij steken onze liefde voor biotech dan ook niet onder stoelen of banken! Met onze activiteiten dragen we bij aan een innovatieklimaat dat de ontwikkeling en het gebruik van biotech producten stimuleert.

Hoe we dat doen, lees je hier.

HollandBIO vertegenwoordigt de biotech sector

Dat kunnen we alleen waarmaken als onze achterban een afspiegeling is van de sector. Wij houden de ontwikkeling van de sector nauwlettend in de gaten en zorgen dat we op de hoogte zijn van het reilen en zeilen bij onze leden. Hoe meer leden, hoe sterker we staan. We werken dan ook hard om bestaande leden te behouden en investeren continu in het werven van nieuwe leden.

Op pagina 6 zie je het resultaat van onze inspanningen in 2016.

HollandBIO's ledenservices

Ondernemen in de biotech is niet eenvoudig. Daarom organiseren wij allerlei activiteiten die het onze leden net even iets gemakkelijker maken: denk aan onze vele (netwerk)events en de praktische Business Solutions zoals de life sciences funding database, korting op (inter)nationale events, het member-to-member programma en het in 2016 gelanceerde VWR Inkoopprogramma.

Een overzicht van onze ledenservices vind je op pagina 13.

Altijd up-to-date met HollandBIO

HollandBIO zit op een berg met kennis: informatie over de sector, relevante politieke ontwikkelingen en media. En die informatie willen we delen: met onze leden, stakeholders en de media. De meest relevante nieuwsberichten, die we steeds vaker voorzien van onze mening, krijgen een plekje in onze Weekly. Zo slaan we twee vliegen in één klap: we houden onze leden en stakeholders op de hoogte van actuele ontwikkelingen en we brengen de sectorstandpunten over het voetlicht.

De communicatie- en nieuwsoogst van het jaar vind je op pagina 20.

HollandBIO behartigt de belangen van de biotech sector

Elk jaar zet HollandBIO's belangenbehartiging zich in op een aantal speerpunten. Actuele onderwerpen die cruciaal zijn voor de innovatieve kracht van de sector en dus bepalend voor het succes van onze leden.

Vanaf pagina 23 vertellen we meer over onze aanpak, de speerpunten en de geboekte resultaten.

HollandBIO kent het netwerk

Er komt nogal wat bij kijken om een biotech product van lab naar markt te brengen. Vele organisaties en nog veel meer mensen zijn van invloed op het verloop van die route. Zij moeten dan ook goed op de hoogte zijn van de vaak specifieke kritische succesfactoren van de biotech sector. Daarom bouwt HollandBIO actief aan haar netwerk: van patiënt-vertegenwoordigers tot academie, van politiek en beleid tot uitvoeringsinstanties, en van regionale ontwikkelings-maatschappij tot Europese koepels.

Op pagina 34 vatten we samen op welke manier wij in 2016 aan ons netwerk werkten.

HollandBIO vertegenwoordigt de biotech sector

HollandBIO Leden: een afspiegeling van de sector

- >145 leden; **35 nieuwe leden in 2016!**
  Een ledenoverzicht is te vinden op: www.hollandbio.nl/leden
- Actief in gezondheid, voeding, industrie, milieu & dienstverlening
- In alle fasen van ontwikkeling: van start-up tot multinational
- 88% is MKB (<250 FTE of omzet <€50M)

HollandBIO leden:

R&D focus

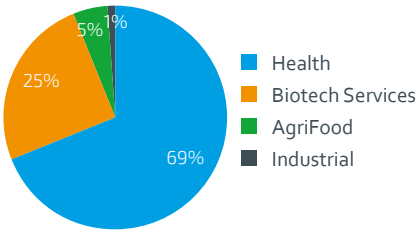

Bedrijfsomvang

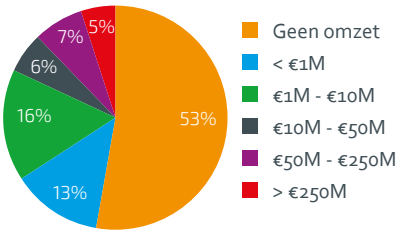

De Nederlandse biotech sector:

1.150 bedrijven

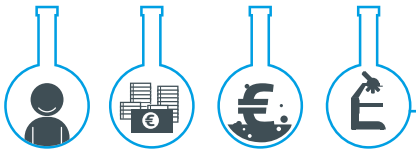

35.000 banen | **€ 13,8 mld** omzet | **€ 4,6 mld** toegevoegde waarde | **600** R&D bedrijven

R&D focus

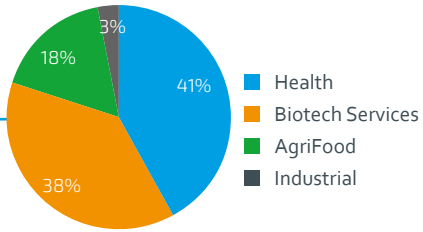

Bron: TNO 2014 en Biotechgate

HollandBIO Bestuur

Het HollandBIO bestuur bestaat uit door de wol geverfde biotech professionals. Samen vormen zij een mooie afspiegeling van de HollandBIO achterban. Ze vertegenwoordigen het MKB, multinationals, leden actief in gezondheid en preventie, agrifood, industriële biotech en de geassocieerde leden.

Het bestuur bestaat uit:

1 Bert de Jong, Sanofi Genzyme, (voorzitter)
2 Arjen van Tunen, KeyGene, (penningmeester)
3 Joep Rijnierse, Amgen
4 Willem van Weperen, Amicus Therapeutics
5 Markwin Velders, Kite Pharma
6 Carine van den Brink, Axon Advocaten
7 Erik van den Berg, AM-Pharma
8 Leo Melchers, Syngenta
9 Krijn Rietveld, DSM Nutritional Products
10 Marc Kaptein, Pfizer

HollandBIO Expertgroepen

HollandBIO Expertgroepen: essentiële input voor belangenbehartiging. Om de belangen van onze leden te kunnen behartigen, moeten wij natuurlijk precies weten wat er leeft in onze achterban en wat de leden nodig hebben om succesvol te zijn. Een belangrijke deel van die input krijgen we via onze expertgroepen, die toegankelijk zijn voor alle leden. De expertgroepen komen periodiek bij elkaar en bediscussiëren actuele issues, dragen bij aan de organisatie van bijeenkomsten zoals de Biotech Thursdays en de Orphan Cafés, bedenken oplossingen voor prangende problemen zoals de toegang tot vaccins, en denken mee over de toekomst van onze sector. Regelmatig nodigen we ook externe sprekers uit om relevante rapporten, projecten of regelgeving nader toe te lichten.

Expertgroepen zijn toegankelijk voor alle leden van HollandBIO: meer dan 50% van onze leden is al actief in één of meer Expertgroepen! Als ook jouw bedrijf interesse heeft om deel te nemen, laat het ons dan weten.

Deze mensen zijn al actief:

Expertgroep BioBusiness
Bart Wuurman, DDF Ventures (voorzitter)
Guus Scheefhals, Crossbeta Biosciences
Jos Lunenberg, Genalice
Han van 't Klooster, Monasteriou
Rein Strijker, VitalNext
Joost Vos, Triskelion
Hans Schikan, diverse functies
Sijme Zeilemaker, InteRNA/2-BBB
Jasper Levink, ttopstart
Nick Veringmeier, Xendo
Richard Nieuwenhuizen, ABN AMRO
Rob Meijer, Amphera
Dimitri van Hoewijk, Van Doorne
Tim Knotnerus, AM-Pharma
Hein Kruyt, Solynta
Henk Vietor, DDF Ventures

Expertgroep Intellectual Property
Rob Huijten, Bayer (voorzitter)
Leo Melchers, Syngenta Seeds
Jenny Cromsigt, MSD Animal Health
Marc van Wijngaarden, Bird & Bird
Jeroen Rouppe van der Voort, Enza Zaden

Roelie Kingma, EP&C
Marjan Frik, KeyGene
Annemarie Verschuur, NautaDutilh
Bart Klein, ProQR Therapeutics
Frits Michiels, VO
Richard Verhage, Janssen Vaccines
Janaart Kuster, DSM
Frits Gerritzen, Allen & Overy
Arvid van Oorschot, Brinkhof
Hein Kruyt, Solynta

Expertgroep Regulatory Affairs
Marianne Groeneveld, Pfizer (voorzitter)
Arnold Vroege, Thermofisher
Francien Rotteveel, AbbVie
Carolien van de Wal, Merck
Connie van Oers, Xendo
Madelein Schoonhoven, Cromsource
Kim Lucassen, Loyens & Loeff
Marinus Winters, Allen & Overy
Hanneke Later Nijland, Bird & Bird
Marg Janssen, Van Doorne

Expertgroep Vaccins
Cornelis Boersma, GSK (voorzitter)
Jurgen Kwik, Janssen Vaccines
Brenda Bosma, Pfizer
Vidya Breeveld, SPMSD
Toon Stegmann, Mymetics
Ivo Ploemen, Intravacc
Jan Karel van Eijnatten, Pfizer
René Vleugels, CyTuVax

Expertgroep Orphan Drugs
Mignon van der Westerlaken, Sanofi Genzyme (voorzitter)
Mark Hut, Horizon Pharma
Roger Legtenberg, PSR Group
Peter Bertens, VIG
Guido Broeders, GSK
Michel Hooiveld, Vertex
Erwin Fluks, SOBI
Rob Meijer, Amphera
Sytse Buruma, Biogen
Claire Albano, Alexion

Expertgroep Market Access
Lars Wormhoudt, Sanofi Genzyme (voorzitter)
Henriette Burghoorn, MSD
Bart van der Lelie, Lysiac
Martijn Boot, Amgen
Merel Langenfeld, AbbVie
Bas Megens, Loyens & Loeff
Cristiaan Veraart, Merck
Marieke Krol, Quintiles IMS
Caroline van der Meijden, AstraZeneca
Brenda Bosma, MSD
Dimitri van Hoewijk, Van Doorne

EXPERTGROEP **BIOBUSINESS**

Doelstelling:
De Expertgroep BioBusiness maakt zich hard voor een optimaal innovatieklimaat voor biotech, met goede financierings-mogelijkheden, bescherming van IP en passende wet- en regelgeving.

Topprestatie 2016:
De BioBusiness Expertgroep lanceerde in 2016 de toekomstvisie Life Sciences 2030, waarin het niet alleen een stevige ambitie voor 2030 uitsprak, maar ook aanbevelingen geeft hoe daar te komen.

Lees meer over Life Sciences 2030 op pagina 30.

"De Expertgroep BioBusiness bestaat uit executives van jonge innovatieve life science bedrijven en fungeert als klankbord voor HollandBIO, waarbij financiering en belangenbehartiging van life science MKB centraal staat."

Bart Wuurman, DDF Ventures

Neem voor meer informatie contact op met HollandBIO's Fabian.

EXPERTGROEP **INTELLECTUAL PROPERTY (IP)**

Doelstelling:
De Expertgroep IP maakt zich hard voor een goede bescherming van intellectueel eigendom, zodat bedrijven in staat zijn hun investering in de ontwikkeling van nieuwe innovatieve biotechproducten terug te verdienen.

Topprestatie 2016:
Dankzij de nimmer aflatende inspanningen van de Expertgroep is voorkomen dat de Europese Biotech Octrooirichtlijn werd opengebroken.

Lees meer over IP op pagina 26.

"Een goede bescherming van Intellectual Property (IP) is een van de fundamenten van de biotech sector en de Expertgroep IP levert waardevolle input om dat fundament te onderhouden en te versterken, zodat innovaties optimaal tot bloei kunnen komen."

Rob Huijten, Bayer

Neem voor meer informatie contact op met HollandBIO's Irma.

EXPERTGROEP **REGULATORY AFFAIRS (RA)**

Doelstelling:
De Expertgroep RA streeft naar een optimaal registratieproces voor innovatieve medicijnen. Speciale aandacht gaat uit naar geneesmiddelen voor kleine groepen patiënten en specialistische therapieën en producten (ATMPs).

Topprestatie 2016:
De Expertgroep RA vormt een bron van kennis en kunde op het vlak van Regulatory Affairs. Dankzij de groep kon HollandBIO op uitnodiging van het CBG de agenda voor de Europese Heads of Medicines (HMA) op 16 juni tijdens het Nederlands EU voorzitterschap mede vormgeven.

"Er zijn diverse routes in ontwikkeling om nieuwe veelbelovende geneesmiddelen zo snel mogelijk bij patiënten te brengen. Door de expertise van de leden van de Expertgroep RA kan HollandBIO zich actief inzetten om de route naar registratie zo optimaal mogelijk te laten verlopen."

Marianne Groeneveld, Pfizer

Neem voor meer informatie contact op met HollandBIO's Irma.

EXPERTGROEP **MARKET ACCESS (MA)**

Doelstelling:
De Expertgroep MA zet zich in om geneesmiddelen, therapieën en gerelateerde diagnostische testen, zo snel mogelijk na registratie toegankelijk te maken voor alle patiënten die ze nodig hebben.

Topprestatie 2016:
Dankzij de Expertgroep MA leverde HollandBIO breed gedragen en constructieve inbreng voor diverse consultaties rondom de toegankelijkheid van geneesmiddelen, zoals de Horizonscan en de Sluis.

"De biotech sector levert baanbrekende nieuwe geneesmiddelen die patiënten weer perspectief geven. Het beheersen van zorgkosten is belangrijk, maar snelle en brede toegang tot de beste zorg moet altijd voorop staan."

Lars Wormhoudt, Sanofi Genzyme

Neem voor meer informatie contact op met HollandBIO's Wouter.

EXPERTGROEP **ORPHAN DRUGS (OD)**

Doelstelling:
De Expertgroep Orphan Drugs strijdt voor optimale beschikbaarheid van geneesmiddelen voor patiënten met een zeldzame ziekte.

Topprestatie 2016:
De Expertgroep zat niet stil: ze verzorgde inbreng voor diverse consultaties, droeg bij aan communicatiematerialen en aan 3 Orphan Cafés. Het hoogtepunt van het jaar was de meeting met patiënt-vertegenwoordigers, waar we brainstormden over samenwerking. Daar gaan we in 2017 werk van maken!

"In de Expertgroep is veel en diverse kennis aanwezig, die iedereen graag inzet. Er is veel passie om met onze technologieën en producten het leven van de patiënt met een zeldzame aandoening te verbeteren. Het is mooi om daaraan bij te dragen!"

Mignon van der Westerlaken, Sanofi Genzyme

Neem voor meer informatie contact op met HollandBIO's Wouter.

EXPERTGROEP **VACCINS**

Doelstelling:
De Expertgroep zet zich in om de ontwikkeling en het gebruik van vaccins te bevorderen, door te zorgen dat de voordelen van vaccinatie op waarde wordt geschat, er tijdig toegang is tot nieuwe vaccins en Nederland aantrekkelijk is voor R&D van vaccins.

Topprestatie 2016:
Zonder twijfel de publicatie van de Whitepaper Vaccins: het breed gedragen en goed ontvangen plan om een einde te maken aan de onderbenutting van vaccins in Nederland.

Lees meer op pagina 24.

"De Expertgroep vaccins is de gezamenlijke stem van de Nederlandse vaccinbedrijven. Onze proactieve en constructieve aanpak maakt ons een partij aan tafel, maakt dialoog mogelijk en werpt zijn vruchten af. Onze stem wordt gehoord."

Cornelis Boersma, GSK

Neem voor meer informatie contact op met HollandBIO's Wouter.

HollandBIO's ledenservices

Het runnen van een biotech bedrijf is veeleisend en uitdagend. Het vergt toewijding, volharding en lef. HollandBIO probeert het ondernemers waar mogelijk gemakkelijker, goedkoper én leuker te maken: we organiseren jaarlijks vele events, gericht op versterken van het netwerk, professionalisering en kennisuitwisseling en we bieden een groeiend aantal praktische HollandBIO Business Solutions.

HollandBIO events 2016

Onze events worden zonder uitzondering hoog gewaardeerd, ze trekken steeds meer bezoekers en vooraanstaande experts uit binnen- en buitenland komen graag spreken. En daar zijn we supertrots op! Sinds 2016 hebben onze leden ook op dit vlak een streepje voor: HollandBIO leden hebben gratis toegang tot al onze events.

HollandBIO Year Event 2016

De derde editie, dus nu met recht een traditie te noemen: het HollandBIO Year Event in januari, hét jaarlijkse bedankje voor onze leden en goede relaties. Tijdens het plenaire programma trakteerden we onze gasten op bevlogen ondernemerschap en baanbrekende wetenschap. Hans Schikan sleepte de Ronald Lageveen Award in de wacht, die hij bij vanwege zijn uitzonderlijke bijdrage aan het succes van de Nederlandse biotech sector ook dubbel en dwars verdient. Natuurlijk werd er ook dit jaar weer volop geborreld, gegeten en genoten van de live muziek. Zelfs het aantal mensen dat zich aan een dansje waagde zit in de lift!

Holland
BIO

Biotech Thursday & HollandBIO Orphan Café

Tekenend voor het succes van de Biotech Thursdays was wel het feit dat we het afgelopen jaar uit onze vaste stek in de Winkel van Sinkel groeiden. We vonden een prachtige en ruimere locatie in het Utrechtse Muntgebouw. Actuele en inspirerende thema's passeerden afgelopen jaar de revue, zoals *Precision Medicines, IP strategies to boost your business* en *Patient involvement*. Het recept van de donderdagse events bleef ongewijzigd: één thema vanuit diverse invalshoeken belicht, volop ruimte voor discussie en een borrel tot slot. Het moge duidelijk zijn: ook in 2017 is het bijwonen van de Biotech Thursdays de manier om in no time helemaal op de hoogte te zijn van de meest actuele thema's binnen de biotech.

Dutch Life Sciences SME Event

Nog een 2016 primeur: het Dutch Life Sciences SME Event was stijf uitverkocht. De fantastische line-up zorgde ervoor dat hét event voor biotech ondernemers meer bezoekers dan ooit trok. Het publiek hing aan de lippen van Allard Kaptein, die voor het eerst zijn verhaal deed over Acerta Pharma, van het prille begin binnen Organon tot de mega-deal met AstraZeneca. Een buitengewoon succesverhaal en een buitengewone inspiratie voor iedereen met een passie voor biotech!

In Collaboration With HollandBIO
Na de goede ervaringen in 2015, zetten we in 2016 de *In Collaboration With HollandBIO* events voort. Samen met Kinesis organiseerden we de drukbezochte Drug Development Course. En tijdens de Roundtable RNAi met 3D-PharmXchange leerden bezoekers alle ins en outs rondom deze populaire technologie.

Ben je lid van HollandBIO en organiseer je een biotech event? Maak dan gebruik van onze expertise en communicatiekanalen met het *"In Collaboration With HollandBIO"* label. Samen maken we er een nóg groter succes van!

De 2016 events:
HollandBIO Year Event
Dutch Life Sciences SME Event
2x Algemene Leden Vergadering
Welcome @ BIO International Convention
European Biotech Week
Drinks @ the Health~Holland Pavilion,
BIO-Europe & BIO-Europe Spring
5x Biotech Thursday & HollandBIO Orphan Café:
- Precision Medicines,
- IP strategies to boost your business
- Stem van de patiënt
- EU voorzitterschap
- Gentherapie

Agri Meets Chemicals
In Collaboration With HollandBIO:
- Kinesis Drug Development Course
- 3D-PharmXchange Roundtable RNAi

Met in totaal meer dan 1.000 bezoekers!

HollandBIO Business Solutions

Purchasing Programme

In 2016 lanceerden we het HollandBIO-VWR Purchasing Programme. Door gebruik te maken van onze gezamenlijke inkoopkracht, realiseert dit inkoop-programma aantrekkelijke kortingen op producten van VWR, een wereldwijd toonaangevende leverancier van laboratoriumproducten. Je krijgt korting op een breed scala aan producten, van chemicaliën, apparatuur tot consumables en meer. Al 17 bedrijven doen mee, schrijf je ook in door te mailen naar BS@HollandBIO.nl !

Life Sciences Funding Database

Het vinden van de juiste financiering is voor een biotech bedrijf niet altijd eenvoudig. Door de versnippering en complexiteit van de subsidiejungle zie je al gauw door de bomen het bos niet meer. Maar wist je dat HollandBIO en ttopstart de oplossing hebben? De Life Sciences Funding Database wijst je de weg om snel de juiste financierings-mogelijkheden te vinden. Ontdek het zelf: www.hollandbio.nl/funding

Member-to-Member Programme:

De life sciences sector kent een breed aanbod van professionele dienst-verleners: van contract research in alle soorten en maten, juridisch advies tot experts in intellectueel eigendom, en van financieel management tot communicatie ondersteuning.

Veel van die service providers zijn aangesloten bij HollandBIO. Met het Member-to-Member Programme geven we inzicht in het dienstenaanbod. Daarbij hebben leden van HollandBIO een streepje voor: zij profiteren van aantrekkelijke voorwaarden en kortingen op de diverse diensten.

Met korting naar congressen

Partnering conferenties zijn onmisbaar in biotech. Of je nu op zoek bent naar investeerders of onderzoekspartners, wanneer je technologie nodig hebt, of juist in de aanbieding: deze professionele speeddate congressen zijn de place to be. HollandBIO maakt het bezoeken van deze congressen nog aantrekkelijker voor leden, door korting te onder-handelen op de registratiekosten. Zo bezoek je bijvoorbeeld BIO International Convention, BIO-Europe en BIO-Europe Spring met ten minste €300,- korting!

Internationale representatie
Ook internationaal zet HollandBIO de Nederlandse biotech op de kaart. Met financiële steun van Topsector Life Sciences & Health was Nederland prominent vertegenwoordigd op de BIO-Europe Spring in Stockholm, BIO International Convention in San Francisco en BIO-Europe in Keulen.

Met ons opvallend oranje Health~Holland Paviljoen laten we overtuigend zien wat Nederland in petto heeft op het vlak van Life Sciences: als vestigingsland, innovatieve zakenpartner en toplocatie voor kenniswerkers.

Daarnaast dient het paviljoen als huiskamer op reis voor de Nederlandse congresbezoekers. De congresgangers maakten dankbaar gebruik van het centrale ontmoetingspunt om tussen de partneringsafspraken even stoom af te blazen en bij te praten met landgenoten, onder het genot van een kop koffie en een stroopwafel.

Ook in 2017 trekken we er weer op uit! Je vindt het Health~Holland Paviljoen op BIO-Europe Spring in Barcelona, BIO International Convention in San Diego en BIO-Europe in Berlijn.

Altijd up-to-date met **HollandBIO**

Wist je dat de Nederlandse life sciences & health sector met 455 biotech bedrijven bij de Europese top hoort? En dat die bedrijven een dijk van een pijplijn hebben met meer dan 381 producten in ontwikkeling? HollandBIO weet precies hoe de Nederlandse biotech sector ervoor staat. We volgen de sectorontwikkelingen op de voet, houden actuele overzichten bij van deals en investeringen en we monitoren (social) media en de politiek. Dat levert een berg aan kennis op, die we graag met onze achterban delen. Steeds vaker voorzien wij relevant nieuws van duiding. Zo maken we wereldkundig hoe de Nederlandse biotech bedrijven over actuele ontwikkelingen denkt.

Een greep uit de resultaten van 2016:

HollandBIO communicatiekanalen:

We verstuurden **46** HollandBIO Weekly's naar ~**2000** relaties.

Het aantal bezoeken aan onze website steeg in 2016 met **17%**.

We verstuurden **265** tweets en het aantal volgers van @HollandBIO groeide naar ruim **1400**.

BN DeStem
13-02-2016

Biotechneuten gewild in het buitenland

HollandBIO in de media
HollandBIO leverde een bijdrage aan >25 panels, presentaties, publicaties en interviews.

HollandBIO's Annemiek zette de biotech sector uitstekend op de kaart tijdens diverse optredens op radio en televisie:

- Ze schoof aan bij "Zakendoen met ..." op BNR, waar ze uitgebreid mocht vertellen over onze toekomstvisie Life Sciences 2030.
- Ze was te gast bij Van Liempt Live op RTLZ om het succes van de biotech, "De best verborgen cashcow van Nederland", te duiden.
- Op BNR nieuws brak ze een lans voor verbetering van het Nederlandse vaccinbeleid.

We leverden een bijdrage aan nieuwsitems in diverse dagbladen, bijvoorbeeld:

- "Drie redenen voor Nederlands biotech succes" en "Wie verdient er aan de verkoop van biotech startups", beide in NRCQ.
- "Biotechneuten gewild in het buitenland" en "Overnames niet bij te benen" in het AD en regionale dagbladen.
- FD journalist Thieu Vaessen reisde mee naar BIO in de VS en deed uitgebreid verslag in zijn dagblad.
- Het FD had de Life Sciences 2030 primeur en berichtte over het toekomstplan op de dag van de lancering.

Het HollandBIO team gaf diverse presentaties en interviews, bijvoorbeeld tijdens de BIO in San Francisco, het BCF Career Event, LSH Plaza en Show Me The Money.

Leden in het nieuws
Regelmatig halen onze leden het nieuws met de ontwikkeling van baanbrekende innovaties. Innovaties die niet alleen een boost geven aan onze gezondheid en de duurzaamheid van onze maatschappij, maar ook aan de nationale economie. De sector is kampioen in het aantrekken van private investeringen. De gesmede samenwerkingsverbanden, gesloten deals, succesvolle investeringsrondes en de vele overnames bewijzen dat de Nederlandse biotech industrie internationaal aanzien geniet.

BIOTECH

Private investeringen in medische biotechbedrijven verdrievoudigd

Een kleine selectie klappers:

- Onder meer **Xenikos, Sobi, AM-Pharma, GSK, Kiadis, Mymetics, Merck, CyTuVax, Kite Pharma, uniQure, Pharming, Galapagos, ProQR, Aduro Biotech** en **BiOrion** presenteren positieve resultaten van hun klinische trials en halen zo het nieuws.
- **Pharming** neemt het heft in eigen hand en koopt de rechten van het zelf ontwikkelde medicijn RUCONEST® terug.
- **Merus** gaat succesvol naar de Nasdaq en sluit een dikke deal met het Amerikaanse Incyte.
- **Genmab** stapelt goed nieuws op goed nieuws en ontvangt milestone betalingen voor de eerste verkoop van DARZALEX®.
- **GSK, Amicus, Biogen, Sobi, AbbVie, MSD, Syngenta, Merck** en **Pharming** krijgen goedkeuring voor diverse producten.
- **Galapagos** timmert met Gilead aan de weg met reumamiddel FILGOTINIB en breidt de samenwerking voor de behandeling van cystic fibrosis met **AbbVie** uit.
- **Sinensis Life Sciences, LioniX, Raptor** en **Xendo** worden overgenomen door internationale toppers en de aangekondigde mega-overname van Monsanto door **Bayer** houdt de gemoederen bezig.
- **MDxHealth, Biosana, DCPrime, Toxys, ORCA Therapeutics, Crossbeta, Pluriomics, 2-BBB, BiOrion, Somantix** en anderen weten nieuwe financiering aan te trekken.

Ander vrolijk stemmend nieuws:

- **Enza Zaden** sleept de titel familiebedrijf van het jaar in de wacht.
- Het FD benoemt **BioConnection** en **Xendo** tot FD Gazelle 2016.
- Hans van Eenennaam en John Dulos van **Aduro Biotech Europe** krijgen de prestigieuze Uitvinder van het Jaar Award voor de ontdekking van PD-1 inhibitor KEYTRUDA®.
- **Galapagos** promoveert naar de AEX Index.
- **GenDx, BioConnection, Quality by Design, DSM** en **Syngenta** breiden hun faciliteiten uit.

Belangenbehartiging

HollandBIO's pijplijn

In 2016 realiseerden we flinke impact met onze belangenbehartiging. Natuurlijk dankzij onze inzet en enthousiasme, maar zeker ook dankzij een gestructureerde aanpak. En hoe kunnen we die aanpak beter uitleggen, dan met een heuse pijplijn?

Tijdens **FASE I** selecteren we HollandBIO's speerpunten: actuele onderwerpen die cruciaal zijn voor de innovatieve kracht van de biotech sector. De inbreng van de leden en onze kennis van de ontwikkelingen rondom biotech maken het mogelijk om speerpunten te selecteren waarop HollandBIO het meest kan betekenen. In **FASE II** zoomen we in: wat is er precies aan de hand? Waar zit het probleem? We verzamelen de benodigde feiten en cijfers om ons speerpunt te onderbouwen. Met de feiten aan onze zijde, stomen we door naar **FASE III**: het formuleren van oplossingen. Hoewel het gemakkelijk is – en soms ook verleidelijk – om heel hard "NEE dat werkt niet!" te roepen, is het een stuk lastiger om een werkbare oplossing te bedenken. Wat moet er gebeuren? En wie moet wat doen? Een moeilijke maar nuttige exercitie die in 2016 tot mooie resultaten heeft geleid. Met publicaties als het toekomstplan Life Sciences 2030 en het Whitepaper Vaccins hebben we onszelf als bekwame en constructieve partner op de kaart gezet. Tot slot volgt **FASE IV**: de uitvoering. Want een mooi idee of een doordacht plan is leuk, maar de *proof of the pudding is in the eating*.

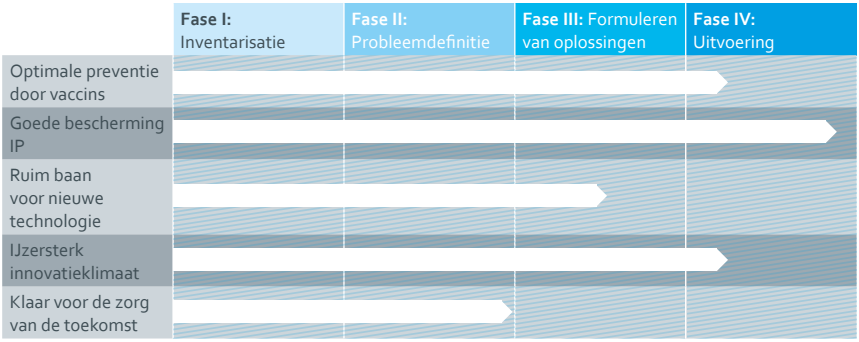

Speerpunt 1:

Optimale preventie door vaccins

Waardevolle vaccins liggen ongebruikt op de plank
Doorbraken in de biotechnologie maken meer toepassingen van vaccinaties mogelijk. Steeds meer infectieziekten zijn te voorkomen met nieuwe vaccins. In tijden van vergrijzing en stijgende zorgkosten, bieden vaccins volop kansen voor onze gezondheidszorg. Deze kansen worden momenteel helaas niet verzilverd. De Nederlandse vaccinatiezorg schiet tekort, doordat vaccins niet optimaal benut worden. Sommige vaccins staan, ondanks bewezen effectiviteit en veiligheid, al tien jaar al in de wacht! Het ontbreekt aan een eenduidige en doortastende aanpak. Beslissingen rondom vaccinaties worden eindeloos uitgesteld, de financiële toegankelijkheid van vaccinaties is niet optimaal en er is te weinig kennis over vaccinaties bij artsen en publiek.

HollandBIO pleit voor toekomstbestendig vaccinbeleid
Het kan en moet anders: Nederland heeft een toekomstbestendig vaccinbeleid nodig, waarmee we optimaal en blijvend profiteren van de preventieve kracht van vaccins. In maart publiceerde de HollandBIO Expertgroep Vaccins met input van vaccinatie-deskundigen daarom een whitepaper. In het whitepaper doen we praktische en eenvoudig te realiseren aanbevelingen om te komen tot een duurzaam vaccinbeleid:
1. Snelle beoordeling vaccins door de BeoordelingsKamer Vaccins (BKV)
2 Slagvaardige besluitvorming rondom implementatie vaccinaties
3. Betere communicatie over vaccinatie
4. Regie op vaccinbeleid

Vaccinaties hoog op de politieke agenda
De publicatie van het whitepaper bleef niet onopgemerkt. Op BNR nieuwsradio pleitte HollandBIO's Annemiek voor snelle actie en opvolging van de aanbevelingen. Ook vroeg ouderenbond UnieKBO aandacht voor vaccinaties middels een petitie. De timing was perfect: de Tweede Kamer debatteerde nog dezelfde week over het preventiebeleid. Het vaccinbeleid kwam dan ook uitgebreid aan bod. Dankzij de inspanningen van HollandBIO werd ook tijdens andere relevante politieke debatten in 2016 aandacht aan vaccins besteed.

HollandBIO presenteert aanbevelingen whitepaper bij Ministerie van VWS
De aandacht voor en de kwaliteit van ons whitepaper leidde ertoe dat we door diverse betrokken organisaties werden uitgenodigd om het document toe te lichten.
We spraken met verschillende directies bij het Ministerie van VWS, de Gezondheidsraad,

het Zorginstituut en het RIVM. Samen met deze partijen bediscussieerden we hoe de beoordeling van vaccins eruit komt te zien. Inmiddels zijn onze bezwaren en ideeën direct terug te vinden in een officiële evaluatie en in de plannen van VWS.

2017: een operationeel beoordelings-systeem voor vaccins

In 2017 moet het gebeuren: de realisatie van een operationeel beoordelings-systeem voor vaccins. Verdere vertraging is domweg onacceptabel! HollandBIO doet er alles aan om getreuzel te voorkomen. Gewapend met ons uitstekend onderbouwde en breed gedragen standpunt kunnen we vervolgens in gesprek over de andere aanbevelingen van het whitepaper, zoals implementatie van vaccinatie en vaccincommunicatie.

Voor meer informatie over dit speerpunt neem je contact op met HollandBIO's Wouter.

Speerpunt 2:

Goede bescherming van Intellectual Property (IP)

Europese Biotech Octrooirichtlijn als fundament voor innovatie
Sinds jaar en dag maakt HollandBIO zich hard voor een goede bescherming van Intellectual Property (IP) in de biotech sector. En niet zonder reden: bescherming van IP is een cruciale succesfactor voor biotechbedrijven, het MKB in het bijzonder. Zonder bescherming door bijvoorbeeld een octrooi is het voor een biotechbedrijf niet mogelijk de hoge investeringen die nodig zijn voor onderzoek en ontwikkeling aan te trekken, laat staan om deze terug te verdienen. Zonder IP geen innovatie. Een octrooi krijg je natuurlijk niet zomaar. Om in aanmerking te komen, moet een uitvinding aan drie voorwaarden voldoen. De vinding moet 1) nieuw zijn, 2) een technologische stap bevatten en 3) industrieel toepasbaar zijn. De Europese Biotech Octrooirichtlijn (98/44/EC) stelt de voorwaarden en staat hiermee aan de basis van innovatie in de biotech sector.

Europees Symposium: brede toegang tot planteneigenschappen verzekerd
Onder druk van een aantal kwekers, die gratis willen profiteren van innovaties van anderen, gaf de Nederlandse regering al in 2015 aan het EU-voorzitterschap te willen benutten om de octrooirichtlijn open te breken. Een zeer kwalijk voornemen, waartegen HollandBIO zich steeds met hand en tand heeft verzet. In diverse gesprekken, brieven en publicaties wezen we overheid en politiek op oplossingen die brede toegang tot planteneigenschappen verzekeren, zonder het innovatief vermogen van de sector te schaden. Tijdens een door Nederland georganiseerd Europees Symposium over de balans tussen octrooi- en kwekersrecht in de plantenveredeling kwamen alle betrokkenen bijeen. De aanwezigen, inclusief HollandBIO, vonden elkaar in vier praktische maatregelen:

- Aanvragers en toekenners van octrooien zijn samen verantwoordelijk voor de kwaliteit van octrooien op plantgerelateerde uitvindingen. Dit vergt **een strikte hantering van de criteria nieuw, innovatief en industrieel toepasbaar**. De praktijk wijst uit dat dit gebeurt: octrooien worden steeds minder toegekend. Ook is het IP systeem gebaat bij een **nauwere samenwerking tussen het Europees Octrooi Bureau (EOB) en het CPVO, de organisatie die in Europa kwekersrecht verleent.**
- **Octrooihouders delen pro-actief informatie over commerciële plantenvariëteiten met een geoctrooieerde eigenschap**. Dit doen zij bijvoorbeeld door deze informatie te delen in de PINTO database.
- **De invoering van een beperkte veredelingsvrijstelling** in nationale wetgeving van Europese lidstaten en in het Europese Unitair Octrooi.

- Octrooihouders zorgen **voor goede toegang tot het geoctrooieerde plantmateriaal tegen een redelijke en billijke vergoeding**. Dit kan zowel via bilaterale afspraken als via speciale platforms zoals bijvoorbeeld het International Licensing Platform Vegetables.

HollandBIO is tevreden met de uitkomsten van het symposium. We vinden dat de strenge vereisten die aan octrooiverlening worden gesteld, samen met de vier bovenstaande maatregelen voldoende garantie bieden voor een zorgvuldige octrooiverlening en een goede toegang tot geoctrooieerd materiaal.

Openbreken Biotech Octrooirichtlijn (voorlopig) van de baan!
Het voor het voetlicht brengen van het enorme belang van de biotech octrooirichtlijn voor de gehele biotech sector heeft gewerkt: het openbreken van de richtlijn is voorlopig van de baan. We deden dat in gesprekken met politiek en overheid, door de organisatie van een Biotech Thursday over IP en in de media. Dankzij de nauwe samenwerking met onze Europese zus EuropaBio is het gelukt om ook in Brussel resultaat te boeken.
In 2017 blijven we ons inzetten voor een goede bescherming van intellectueel eigendom. En dat zal nodig zijn ook. Eind 2016 publiceerde de Europese Commissie een duiding over de octrooieerbaarheid van producten van essentieel biologische processen. Die duiding lijkt haaks te staan op eerdere uitspraken van de Enlarged Board of Appeal van het EOB. Het resultaat: een continuering van de onduidelijkheid. En dat komt onze AgriFood sector zeker niet ten goede. Werk aan de winkel dus!

Voor meer informatie over dit speerpunt neem je contact op met HollandBIO's Irma.

Speerpunt 3:

Ruim baan voor moderne veredelingstechnieken!

Ongekende mogelijkheden dankzij biotechnologische vooruitgang
Biotechnologie draagt bij aan oplossingen voor de grote maatschappelijke uitdagingen van vandaag en morgen, zoals het voeden van een groeiende wereldbevolking en verduurzaming in de strijd tegen klimaatverandering. De wetenschappelijke ontwikkelingen gaan razendsnel en dat brengt ongekende nieuwe mogelijkheden! Dé precisie-biotechnologie waar de kranten in 2016 vol van stonden is CRISPR-Cas. In 2013 uitgevonden en nu al onmisbaar in labs over de hele wereld, waar men werkt aan een schier oneindig aantal toepassingen. Een technologie die zo elegant en precies is, dat het eindproduct niet van natuurlijk te onderscheiden is.

Legal limbo rondom moderne verdelingstechnieken
Tot HollandBIO's grote frustratie laat de Europese besluitvorming rondom moderne veredelingstechnieken al bijna een decennium op zich wachten. Al die tijd bevindt de AgriFood sector, één van de parels van Nederland, zich in een *legal limbo*. Juist de meest innovatieve MKB'ers, zoals Keygene, hebben hier last van. Als er niet snel besloten wordt om de nieuwe generatie veredelingstechnieken niet onder de GM-wetgeving te laten vallen, wordt Europa het Museum van Plantenveredeling!

Geen soort-overschrijdend DNA = geen GMO
Het afgelopen jaar trok HollandBIO, vaak samen met Plantum en het NBT Platform, ten strijde om een doorbraak te forceren in de beoordeling van de moderne veredelingstechnieken. Ons standpunt is daarbij dat alle technieken waarbij GEEN soort-overschrijdend DNA wordt toegevoegd, niet onder de GM-wetgeving moeten vallen. We spraken met diverse ministeries, met alle politieke partijen en met vele andere betrokkenen. Ook organiseerden we werkbezoeken en verzorgden we verschillende presentaties over het onderwerp.

Goed voorbeeld doet goed volgen

We wezen onze gesprekspartners op het goede voorbeeld van andere EU lidstaten die het wachten beu zijn. Zo beschouwen onder meer Duitsland, Zweden, Finland, Spanje, Groot-Brittannië, Denemarken en Ierland de producten van een aantal NBT's en/of CRISPR-Cas als niet-GMO. En dat is logisch ook, want die technieken zijn enkel een snellere, efficiëntere en meer precieze versie van de klassieke veredelingsmethoden.

Resultaat! Tweede Kamer wil uitzondering voor CRISPR-Cas

Eind 2016 nam de Tweede Kamer een motie van VVD Tweede Kamerlid Helma Lodders aan waarin de regering niet alleen wordt opgeroepen aan te dringen op een spoedig Europees besluit, maar ook om op Europees niveau in te zetten op een vrijstelling van de Europese GM-regelgeving voor toepassing van CRISPR-Cas voor gerichte mutaties van planten. Een fantastische opsteker! Want hoewel het definitieve oordeel rondom moderne veredelingstechnieken aan de Europese Commissie is, draagt een positieve grondhouding van een vooraanstaand AgriFood land als Nederland zeker bij aan een snelle en positieve besluitvorming.

Voor meer informatie over dit speerpunt neem je contact op met HollandBIO's Irma.

Speerpunt 4:

Een ijzersterk innovatieklimaat

Biotech groeit en bloeit
De afgelopen tien jaar is de sector in omvang verdubbeld. De pijplijn zit bomvol en er is veel internationale belangstelling voor Nederlandse bedrijven. Om alle nieuwe innovaties daadwerkelijk bij de patiënt en consument te krijgen, moet het in de hele keten goed geregeld zijn. Van een goed vestigingsklimaat tot market access. Daarom is een ijzersterk innovatieklimaat al sinds jaar en dag een speerpunt van HollandBIO.

De Nederlandse life sciences sector legt de lat hoog
In 2016 lanceerde HollandBIO haar toekomstvisie Life Sciences 2030. Een uniek plan, want hoewel er veel over de sector is geschreven, is dit de eerste keer dat de sector zich zelf uitspreekt. We brachten de sector nauwgezet in kaart en legden ambitieuze maar realistische doelstellingen voor de sectorontwikkeling vast: in 2030 moet de sector bestaan uit ruim 1.200 bedrijven, die meer dan zestigduizend mensen van een fulltime baan voorzien, met 350 producten in de klinische fase en 30 revolutionaire producten op de markt. Pakken we nu door, dan behoren we in 2030 tot de absolute wereldtop. Met de input van vele experts doet Life Sciences 2030 concrete en breed gedragen aanbevelingen om die ambitie te realiseren. Sommige aanbevelingen zijn snel waar te maken, anderen vergen meer tijd, geld en mankracht. Zo moeten we werk maken van een passende financieringsmix om de beruchte valley of death smaller en minder diep te maken. Een soepele en gestroomlijnde uitvoering van bestaande overheidsinstrumenten draagt tevens bij. Daarnaast kunnen we nog meer kennis beter benutten door technologie transfer te versterken. De sector zelf speelt natuurlijk ook een cruciale rol: om succes te boeken moeten we flink professionaliseren en van de daken schreeuwen wat we doen en waarom we dat doen.

Life Sciences 2030 in de schijnwerpers
Over aandacht hadden we niet te klagen. Het plan werd tijdens het Dutch Life Sciences SME Event overhandigd aan David Pappie van het Ministerie van Economische Zaken en tijdens een bijeenkomst in Nieuwspoort aan Tweede Kamerleden. Het plan haalde de krant en HollandBIO's Annemiek kreeg volop zendtijd op BNR om over Life Sciences 2030 en de biotech sector te vertellen.

Resultaat! Vijf miljoen euro extra voor het Innovatiekrediet
Life Sciences 2030 werpt nu al zijn vruchten af: het Ministerie erkende niet alleen de kansen die de groeiende biotech sector biedt, maar voegde de daad bij het woord.

Toen in de zomer van 2016 bleek dat het budget voor een van de cruciale financieringsinstrumenten van de sector, het Innovatiekrediet, was uitgeput, werd het budget snel opgehoogd met vijf miljoen euro. Een enorme opsteker.

Samen de schouders eronder in 2017
In 2017 gaat HollandBIO aan de slag om de aanbevelingen van Life Sciences 2030 te realiseren. Dat doen we niet alleen, want de onderwerpen vragen om samenwerking met betrokken partijen. De basis voor die samenwerking is overigens verrassend simpel: een gedeeld enthousiasme voor biotech en de prestaties van de Nederlandse sector. Doe mee!

"De life sciences-sector is erg belangrijk voor Nederland en we juichen het dan ook toe dat de sector deze toekomstvisie heeft opgesteld. De aanbevelingen in het plan zijn de weg voorwaarts."

David Pappie, directeur Topsectoren en Industriebeleid bij het Ministerie van Economische Zaken.

Voor meer informatie over dit speerpunt neem je contact op met HollandBIO's Fabian.

Speerpunt 5:

Klaar voor de zorg van de toekomst

Biotech maakt haar belofte waar!
De ontwikkelingen in de biotech zijn de afgelopen jaren in een stroomversnelling terecht gekomen. Nieuwe therapieën, zoals gentherapie en immuuntherapie, zijn steeds gerichter en veroorzaken minder bijwerkingen. Voor mensen met een auto-immuunziekte, kanker of zeldzame aandoening betekenen die nieuwe behandelingen een wereld van verschil. Dankzij geneesmiddelen kunnen miljoenen mensen meedoen: op het werk, aan een opleiding, in familieverband en binnen de vriendenkring.
Met het oog op de volle biotech pijplijn en opkomende technologieën als CRISPR-Cas kunnen we ook de komende jaren rekenen op nieuwe mogelijkheden.

Het systeem kraakt in zijn voegen
Het huidige zorgsysteem is steeds minder toegerust op de ontwikkelingen in de medische wetenschap. Door nieuwe technologieën in een oud systeem te persen, loopt de markttoegang en vergoeding steeds vaker spaak. Behandelingen worden onbetaalbaar en de realisatie van echt innovatieve zorgconcepten als personalised medicine en value-based healthcare blijven uit. De bedrijven in de achterban van HollandBIO staan te trappelen om verschil te maken in het leven van patiënten wereldwijd. Dat kan alleen als er ruimte blijft bestaan voor innovatie en het beoordelings- en vergoedingstraject met zijn tijd meegaat. Steeds een beetje schaven aan het huidige systeem is niet toereikend. De lat moet omhoog!

VWS Visie Geneesmiddelenbeleid
Begin 2016 stuurde Minister Schippers van VWS haar Visie Geneesmiddelenbeleid naar de Tweede Kamer. Helaas maakte die visie onze hooggespannen verwachtingen niet waar. Want hoewel er een aantal goede maatregelen en initiatieven in de brief staan, zet de visie voornamelijk in op directe kostenbeheersing. De ontwikkelingen in de biotech verdienen veel meer dan dat. HollandBIO klom dan ook in de pen en stuurde een dijk van een reactie naar het ministerie. In die reactie breken we een lans voor innovatie en pleiten we voor een echt toekomstbestendig zorgstelsel. Een stelsel, dat voor elke patiënt de beste behandeling op het juiste moment garandeert. Een stelsel, dat ruimte houdt en maakt voor baanbrekende nieuwe mogelijkheden. En een stelsel dat het succes van de Nederlandse biotech sector consolideert en uitbouwt.

Sneller, Beter! Op naar een toekomstbestendig zorgstelsel

Een beter milieu begint bij jezelf, aldus een oude Postbus 51 campagne. En HollandBIO vindt dat dat ook voor een beter zorgstelsel geldt. Want hoewel de biotech sector doorbraak op doorbraak stapelt, valt er nog een wereld te verbeteren: het ontwikkelen van een geneesmiddel of therapie duurt te lang, is te kostbaar en te risicovol. Oplossingen die de route van lab naar patiënt sneller en beter maken, dat zijn de oplossingen waarmee wij daadwerkelijk bij kunnen dragen aan de realisatie van een toekomstbestendig stelsel. In 2016 startte HollandBIO met het project "Sneller, Beter!", gericht op het identificeren van juist die oplossingen. De vele gevoerde gesprekken, met individuele leden, tijdens bijeenkomsten en in de HollandBIO Expertgroepen, leveren een schat aan informatie. Het is ongelofelijk inspirerend te zien wat de koplopers nu al doen en bereiken. En dat is nog maar het begin, het wenkend perspectief is enorm. In 2017 zetten we de zoektocht voort en zullen het Sneller, Beter! Plan lanceren. En daar hebben we nu al zin in!

Voor meer informatie over dit speerpunt neem je contact op met HollandBIO's Wieteke.

HollandBIO kent het netwerk

HollandBIO bouwt actief aan haar netwerk, van patiëntvertegenwoordigers tot academie, van politiek en beleid tot uitvoeringsinstanties, en van regionale ontwikkelingsmaatschappij tot Europese koepels. We wisselen regelmatig van gedachten over hoe we de lange weg van lab naar consument zo goed mogelijk kunnen laten verlopen.

Masterclass Biotech als Zorginnovator

Regiobijeenkomst i.o.v. Topsector LSH

HollandBIO Orphan Café

Event

Inbreng & consultaties

Structurele samenwerking

Gesprekken

Sluit je aan bij **HollandBIO**

Word vandaag nog lid en ...

- Krijg **inspraak** in onze prioritering, standpunten en activiteiten
- Ben snel **op de hoogte** van relevante sectorontwikkelingen
- Heb toegang tot een **netwerk** van experts en KOLs
- **Ontmoet** vakgenoten tijdens de vele (netwerk)bijeenkomsten
- Speel je organisatie **in de kijker** van jouw doelgroep
- Krijg **(gratis) toegang** tot HollandBIO activiteiten
- Krijg **fikse korting** op evenementen, de BioBusiness Masterclass en de inkoop van labproducten

Het HollandBIO team staat voor je klaar!

Colofon

Concept, redactie en realisatie: HollandBIO
Fotografie: HollandBIO, Nils van Houts, EBD Group, Health~Holland
Vormgeving: Jacob & Jacobus

©HollandBIO 2017

Blijf op de hoogte via:

Website
www.HollandBIO.nl

HollandBIO Weekly
nieuws@hollandbio.nl

Twitter
@HollandBIO